

МУЛЬТИКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СВІТУ, ЩО ГЛОБАЛІЗУЄТЬСЯ

Анотація. Аналізується проблематика національної ідентичності, пошуку гармонізації глобального і локального, мультикультурності і традиціоналізму, космополітизму та самобутності і т.ін., яка виявляється у соціально-політичній аналітиці, передусім постмодерністській соціології.

Ключові слова: мультикультуралізм, глобалізація, глокалізація, гібридність, ідентичність, постмодернізм.

Аннотация. Анализируется проблематика национальной идентичности, поиска гармонизации глобального и локального, мультикультурности и традиционализма,

космополитизма и самобытности и т. д., которая находит отражение в социально-политической аналитике, прежде всего в постмодернистской социологии.

Ключевые слова: мультикультурализм, глобализация, глокализация, гибридность, идентичность, постмодернизм.

Summary. The article discloses analysis of the trends of global culture development. The study of such socio-cultural phenomenon as multiculturalism, globalization, and others is proposed in the article.

Key words: multiculturalism, globalization, glocalization, identity, postmodernism.

Як відомо, глобалізація означає посилення взаємозалежності, зникнення інформаційно-культурних моделей, що склалися історично, формування єдиного інформаційного простору. Ця взаємозалежність, взаємозумовленість відбувається на всіх рівнях та в усіх сферах — економічній, культурній, політичній, науковій, екологічній тощо. Водночас глобалізацію можна розглядати як універсальне розповсюдження однорідних культурних зразків і створення єдиної глобальної системи економіки, політики, культурних продуктів за умов неунікненого відходу від національних традицій та будь-яких інших особливостей.

Відсторонення від партикулярних культурних зразків та моделей і насадження універсально-глобалізованих у наш час відбувається через експансію ліберально-капіталістичної економіки і стилю життя, хоча, як зазначає відомий російський соціолог Л. Іонін, така спроба мала місце з 1920 до 1980-х років ХХ ст. на засадах соціалістичної моделі суспільного ладу [4, 117]. Головне завдання — уніфікувати культурне життя і стиль споживання.

Нинішній процес глобалізації здійснюється через створення глобальної мережі культурних символів і значень: Інтернет, мода, реклама, кінематограф, природні катаклізми, політичні події, наукові відкриття, курси

валют, спортивні досягнення тощо — усі ці різноякісні явища, повідомлення й знаки існують одночасно, для усіх, сприймаються усіма однаково та справляють відповідний вплив. Завдяки глобальним засобам масової інформації й мережевій спільності всі живуть у одній системі подій та одній системі смислів.

Таким чином, глобалізація постає як комплекс взаємопов'язаних процесів: економічних, культурних, технологічних, політичних, інвайроментальних. Наслідком таких процесів є необмежений плин інформації, образів, ідей, товарів, капіталів, людей і, водночас, загроз та ризиків через кордони. У поєднанні із виникненням світових соціальних мереж і політичних інституцій, що обмежують вплив національних держав на життєдіяльність своїх суспільств, це сприяє створенню глобальної культури сучасного світу. За таких умов культурні процеси, які є дуже важливими для соціального функціонування й визначення ідентичності членів соціумів, майже не контролюються на політичному рівні національними державами. Наднаціональні, глобальні впливи стають більш потужними і визначальними. Звідси виникають **не досліджувані раніше проблеми**, що постають перед культурологами, соціологами культури, керманічами культурного життя.

Такі процеси знайшли своє відображення в соціологічній науці, передусім в концептуалізації теоретиків, яких відносять до постмодернізму. Постмодерністська соціологія — це узагальнене поняття, яке позначає сукупність соціологічних ідей та концепцій, що набули поширення наприкінці ХХ ст. на ґрунті нового соціально-філософського підходу до суспільного життя, культури, науки, людської діяльності. Це соціокультурна, світоглядна конфігурація, яка заступає чи вже заступила місце модерну, епохи модернізму, а також соціальні концепції, що пояснюють ці зміни. “Ситуація постмодерну характеризується наступними особливостями: недетермінованістю і невизначеністю суспільних процесів, фрагментацією і швидкозмінністю форм соціального життя, світу ризиків і відсутністю абсолютних цінностей, зневірою у невідворотному прогресі, раціональності, науковій істинності, наголошенню важливості підсвідомих, плинних знаків і образів, загальною плюралізацією і релятивізацією уявлень та оцінок. У соціологічній царині постмодерністський підхід синтезує кілька напрямів теоретизування, зокрема різні інтерпретації сучасної соціальної та культурної реальності, котрі взаємодоповнюють одна одну. Ці узагальнення і висновки ще не усталилися і є досить невідповідними, проте вони поєднані спільним дискурсом і змальовують єдиний образ суспільства, яке називають постмодерним [1, 6, 8].

Хоча прихильники концепції глобалізації нечасто безпосередньо ототожнюють себе з постмодернізмом, очевидно, що багато які тези глобалізації тісно пов’язані із визнанням “постмодерного повороту” в соціальній аналітиці. А отже, “глобальна культура”, передусім, розглядається як постмодерний феномен, який характеризується відповідно постмодерними рисами, як-от: швидкозмінність, фрагментарність, плюралізм, гібридність тощо. Отже, за умов завершення процесу модернізації глобальна культура постає як закономірний наслідок модернізаційних процесів [6, 50—69].

Однак надмірно фрагментизована і плюралістична глобальна культура, за аргументами теоретиків постмодернізму, не стає світовою культурою. Вочевидь стверджується, що не

спостерігається “одного глобального репертуару вірувань та стилів”. Питання глобальної культури постало тому, що обсяг й швидкість поширення комунікативних мереж у світі неодмінно зумовлюють плин цією мережею культурних продуктів, певних смислів, уніфікованих значень такою ж мірою, як і уніфікованих товарів, стандартів споживання.

Світом поширюється не тільки мережа закладів “швидкої їжі”, попсові хіти, кліпи і серіали, а й певні моделі світосприйняття, стилів життя. Наприклад, партнерські відносини “разового вживання”, які не передбачають розвитку і збереження цих відносин, взаємопідтримки і компромісів, натомість вкорінюють стратегію “зараз і тут”, де швидкоплинність і непевність набувають переваги над довготривалістю і стабільністю. Взаємозобов’язання на зразок “доки нас не розлучить смерть” — замінюються контрактом “доки відчувається задоволення”. Постмодерний наголос на “вживанні”, а не на “виробленні” ставить під сумнів не тільки “вічні цінності”, а й необхідність врахування ближчої перспективи будь-яких дій. Такі приховані смисли і підтексти культурних продуктів індустрії глобального маскульту проникають у тканину соціального життя та певним чином позначаються на ньому.

Отже, поняття “глобальна культура” може вживатися у розумінні наявності процесів глобалізації у сферах культури, дозвілля, побуту тощо, але не встановлення єдиної, інтегрованої, стандартної культури, що заступає культури національні. Відбувається експансія певної духовної атмосфери. Водночас вона породжує спротив, зростає культурна “вакцинація” проти епідемії вірусів глобалізації в царині культури, тобто незаперечним є процес глобалізаційних проявів у світовій культурі, проте про виникнення якоїсь єдиної глобальної культури говорити ще зарано. Насамперед ця культура поширюється серед певної, не дуже значної, верстви, специфічних космополітичних спільностей, проте не охоплює більшості людності.

Культурна глобалізація і мультикультуралізм. У полікультурному (мультикультурному) світі, що вступив у період швидкої глобалізації, одразу проявилися про-

блеми, суперечності й конфліктні зони в царині соціально-культурних відносин, які стали предметом розгляду соціологів, темами аналітичних розвідок і дискусій соціальних дослідників. Культурні взаємовпливи, уніфікація культурного споживання, універсалізація норм і цінностей, гібридизація культур тощо є помітними наслідками глобалізації, що стрімко стає визначальним чинником сучасного суспільного розвитку. В цьому сенсі можна прийняти визначення глобалізації як процес посилення інтенсивності й глибини взаємодії та взаємозалежності між культурними світами (національно-державними утвореннями, цивілізаційними моделями) у глобальній світ-системі.

Такий процес не є однобічно детермінованим і конститутованим, як його характеризують бажаючі ідеологізувати історичний планетарний рух. На думку знаного аналітика феномену глобалізації Р. Робертсона, у середині глобалізації відбувається боротьба панівних напрямів її розгортання та альтернативних засновків з боку антисистемних рухів (антиглобалістів). Отже, конфігурація глобального порядку не може бути остаточно з'ясована, навколо неї точитиметься ідеологічна й символічно-культурна боротьба [7, 68—69]. З огляду на багатоагентний і протидіючий характер глобалізації її не можна вважати детермінованим процесом, краще розглядати як процес, що конститується діями його учасників і тому має невизначені наслідки [7, 15].

Феномен культурної глобалізації в сучасній соціологічній аналітиці підводить до кількох висновків. По-перше, культурна гомогенність не бачиться реальним результатом глобалізації, що спостерігається. Більше того, вона не є бажаною, бо “багатокультурність із безперервним перемішуванням у довших і ширших масштабах — повсюдна і, напевно, обов’язкова риса для започаткування і збереження цивілізацій (Wilkinson D). По-друге, глобалізація не веде до глобальної однорідності і не стирає локальне, обидві сторони однаково функціональні для системи. По-третє, протиставлення глобального і локального у світовій культурі є, радше, свідченням неадекватності теоретизу-

вання на основі національно-державного оцінювання сучасних процесів у цій царині. Очевидна необхідність нового підходу. Справді, глобальна культура і глобальний інформаційний простір не просто результат модернізаційного розвитку. Це особлива система, яка зараз конститується та зумовлює перерозподіл і винайдення функцій на всіх рівнях соціальної організації — від локального мікрорівня до інтернаціонального макрорівня [7, 19].

Водночас, безсумнівним видається трактування глобальної культури як феномену постмодерного світу. Цей феномен містить у собі більше, ніж констатування гетерогенності, фрагментованості, плінності як основних її характеристик. Таке трактування має включати аналіз того, яким чином цінності й смисли західної культури приймаються і сповідуються у світі, попри тернисті шляхи їх вкорінення. Постмодерністська мова стає метанаративною, хоча й декларує свою відкритість та повагу до інакшості під гаслами постмодерної “рівності різноманітного” та мультикультурності як засадничих тез. Інше питання — наскільки реалізуються ці декларації.

Висновки і умовиводи сучасних культурологів, соціологів і мистецтвознавців щодо початків глобальної культури зводяться до кількох узагальнень.

По-перше, зауважують багатозначність поняття “західна культура” в контексті глобалізації. Ставиться під сумнів теза про універсальність західних цінностей, поцінованість їх усіма, за всіх часів і повсюди. Адже вони сприймаються у різний спосіб різними суспільними верствами, суспільствами з різним історичним і соціальним досвідом, а отже, виявляються сповнені різним змістом. Досить пригадати, що такі цінності, як демократія, справедливість, громадянські права, гуманізм і т.ін., під час їх реалізації у різних контекстах різними суспільствами набувають зовсім різного трактування. Наприклад, те, що є справедливим для американця (зокрема, принцип “переможець отримує все”), не видаватиметься справедливим для росіянина, з його колективістськими (общинними) уподобаннями.

По-друге, наголошують на очевидній різноманітності, різноякісності західної культу-

ри. Вона ніколи не була однорідною (тільки у зіставленні з іншою). Тим більше тепер, коли, внаслідок потужної міграції на Захід, переважно із колишніх колоній, утворюються нові культурні ідентичності, такі як “азійські американці”, “чорні британці” чи “мусульманські слов’яни”, котрі теж є частиною західної культури й справляють на неї помітний вплив. Так, широковідомі напрями популярної музики “реггі”, “реп” та інші є незахідного походження і традиції, проте стали важливою складовою світової популярної музичної індустрії.

Суттєвою також видається та думка, яку обстоюють численні аналітики культурних процесів, де йдеться про два різні аспекти західної культури. З одного боку — вона постає вмістилищем універсальних гуманістичних цінностей, усього того, що сприяє просвітництву й самореалізації особистості, розвитку найкращого у людській природі, поширенню високих ідеалів людяності, насамперед цінностей ліберального гуманізму. З іншого — в ній втілені специфічні національні здобутки духовного розвитку, кращі традиції та звичаї народів, що були покликані інтегрувати ці народи навколо національних ідеалів і символів. Того, що формує націю як “уявну спільноту”, за визначенням Б. Андерсона. Оскільки націоналізм, як довів цей відомий теоретик, — є культурним продуктом, який виробляється в процесі ідентифікації з побратимами у протиставленні до інших.

Отже, двоєдина сутність культури, де сплітається гуманістична вселюдська культура й специфікована національна культура, що розвинулися в XIX ст. на підставі національних мов, друкованих видань, фольклору та інших носіїв національної ідентичності, має бути врахована при витлумаченні феномену формування глобальної культури, оскільки така двоїстість буде зберігатися й у ній. Варто наголосити, що певне напруження завжди буде відчуватися між цими двома аспектами культури: універсальним, наднаціональним й партикулярним, національним.

Звідси висновок, що процес глобалізації культури є у своїй основі постмодерним тому, що він плюралізує й фрагментує кожне залучення до сучасної домінантної культурної

продукції Заходу. Сучасна глобальна культура еклектично поєднує і універсальну західну культуру, і не-уніфіковані культури, які існують “під дахом” національних держав. Можна говорити про типово постмодерний стан співіснування різних наративів, зокрема локальних, які не обов’язково є носіями універсальних цінностей. Важливими рисами глобальної культури будуть спроби поєднання різних форм і моделей культурного життя, гнучкість у бажанні зрозуміти суперечливі підходи й погляди. Мультикультурність, що декларується як важливе надбання сучасного західного світу, не означає відмови від первинно набутої ідентичності, як наголошує У.Бек. Створюється складне сплетіння часткових, “локально переплетених спільнот, у яких ми живемо і діємо” [6].

На сучасній моделі глобальної культури позначився досвід західних інтелектуалів, які прийшли до проголошення принципів релятивізації, плюралістичної толерантності й ліберальності стосовно широкого кола поглядів й ідеалів. Водночас, за аргументами З.Баумана [8], соціальні мислителі більше не є законодавцями суспільних процесів, вони не є “законодавцями духу і розуму”, як у часах Просвітництва, тими, хто встановлює раціональну соціальну організацію на базі універсальних принципів розуму. На перший план висувається інша стратегія — стратегія виживання, стратегія зваблення споживанням і ринкового маркетингу, на якій ґрунтується підтримання соціального порядку. За Бауманом, це є наслідком втрати інтелектуалами своєї політичної, культуроформівної ролі, втратою віри у “західні цінності”. Вони святкують релятивізацію метанаративів, плюралізацію усього й вся.

Відповідно, сучасна постмодерна соціологія і філософія є принципово діалоговими, в якій метою є “не досягнення істини про себе, а підтримання постійного обговорення, піддавання сумніву знайдених узгоджень”. Така постмодерністська зосередженість на діалогості створює ризики відкидання або маргіналізації поглядів, які є не-західними, “іншими”. Зокрема, толерантність й плюральність відступає на задній план, коли йдеться про “догматичних фундаменталістів”, для яких,

наприклад, релігійні істини є абсолютними і не підлягають плюральному компромісам.

Глобалізація чи “культурний імперіалізм”? Аналізуючи процеси глобалізації, не можна оминати проблему так званого культурного імперіалізму, (зокрема “інформаційного, “інтелектуального), під яким розуміється накидання мистецьких продуктів, способу життя, духовних цінностей Заходу всій решті світу. Тут, безперечно, треба розділяти два малопов’язані процеси: розповсюдження маскульту глобальною індустрією, його “просування” як і будь-якого ринкового продукту, та об’єктивну тенденцію наближення до спільного планетарного споживання нових культурних товарів. Тобто йдеться про той процес, на який звернув увагу З. Бауман: суттєва риса глобалізації — її некерованість, самостійний характер усього, що відбувається у світі культури, іншими словами “відсутність пульта управління” [8, 217—221]. Адже ситуація постмодерну зовсім відмінна від тієї, що панувала в часах сподівань реалізації модерного проекту: поширення універсальних знань, просвіти, загального раціонального порядку у планетарному масштабі тощо. На думку аналітиків, глобалізаційні процеси у царині культури є абсолютно непередбачуваними й неумисними, вони не мають стосунку до того, чого ми прагнемо, а тільки до того, що з нами відбувається.

Ми можемо говорити про “анонімні сили”, що діють на теренах, які є, як правило, поза нашим осягненням і впливом. Політичного суб’єкта цих процесів виявити ще не вдалося. Водночас ми спостерігаємо слабкість традиційних суспільних інститутів, котрі займаються інформаційною безпекою, підтриманням соціального порядку, відтворенням ціннісно-нормативного підґрунтя суспільства. Очевидне безсилля насамперед демонструє сучасна держава. За влучною метафорою одного радикального соціолога: “в кабаре глобалізації держава виконує стриптиз, наприкінці вистави в неї залишається лише мінімально необхідне — її репресивні повноваження”. Отже, із засобів впливу залишається тільки насильство, але в XXI ст. — це не надто ефективний засіб.

Критики ідеї мультикультуралізму також зазначають, що спроби поставити культурний експансіонізм на фундамент загальнолюдських, гуманістичних цінностей часто призводять до намагань видати за них власне західні, християнські постулати як просунуті, прогресивні, універсальні. Етноцентризм національних культур вступив у протиріччя з глобалістськими тенденціями суспільного розвитку, де домінує один тип культури. Проте ліберально-індивідуалістичне, раціоналістичне світобачення сприймається далеко не всіма як таке, що гідне наслідування.

Досягнення спільної мети у єдиній системі ціннісних координат усіма народами залишається все ще доволі утопічною ідеєю. Так, один з теоретиків глобалізму У. Бек стверджує, що успіх в “глобальній метагрі залежатиме від звільнення від національно державної ортодоксії, від традиційної самоідентифікації”. Він закликає змінити погляд на світ, що формується на ґрунті національної культури, на новий — космополітичний [2, 39—41]. Та поки що це залишається лише побажанням. Адже світ роздирають економічні, ідеологічні, релігійні й, головне, культурні суперечності. Побудова глобального громадянського суспільства, де розв’язуватимуться зазначені проблеми, згідно з міркуваннями У. Бека, все ще віддалена перспектива, а напруження і конфлікти мультикультуралізму — реальності сьогодення.

Отже, якщо відійти від пропагандистських гасел “західного культурного імперіалізму”, “американізації” і т. ін., які популярні серед антиглобалістів, то ми не побачимо значного гомогенізуючого, стандартизаційного ефекту глобальної культури як інструмента просування “ворожих” поглядів, натомість привертає увагу феномен, що отримав назву “глокалізація”.

Феномен глокалізації. Стає дедалі очевидніше, що наслідком культурної глобалізації є не тільки певна вестернізація (“макдоналдизація”, “кокаколанізація” й тому подібний синонімічний ряд), а також суміжні явища комодифікації, консюмеризації усіх сторін життя, експорт “західних” цінностей і стандартів до “решти” світу, нові відносини між глобальним і локальним (місцевим, регіональним, на-

ціональним) в культурному світі. З. Бауман, розглядаючи культурні наслідки глобалізації, звертає увагу на те, що для багатьох країн, регіонів, певних сегментів населення глобалізація обертається локалізацією, тобто виключенням із загального незворотного процесу, ізоляцією, консервацією застарілих відносин і зразків поведінки.

Центри, де виробляються сенси й формуються цінності, відзначаються екстериторіальним характером та не мають нічого спільного з місцевими потребами, зі станом людей, що покликані наповнювати змістом ці ідеї й цінності [1, 6—7]. Це не може не породжувати напруження і ворожості між центрами культурних інновацій та периферійними, локалізованими спільнотами. Проблеми співіснування у полікультурному суспільстві є дуже актуальними.

Гармонізація міжкультурного співжиття може бути досягнута у площині поступової та зваженої “культурної дифузії”. Під кутом зору цієї нової концепції вбачається перспектива врівноваження глобального і локального, універсального і партикулярного у світовому культурному розвитку.

Ідеться передусім про дифузію культурних взірців, пов’язаних із практиками споживачького суспільства. І хоча домінують тут взірці, типові для західної культури, проте функціонують вони перетвореними згідно з локальними стандартами та місцевими умовами, тобто як глокалізовані, а не просто глобальні взірці. Таким чином, світ залишається культурно диференційованим й надалі.

Найважливішим у цьому новому співвідношенні є дві констатації. По-перше, національна держава вже не в стані контролювати потік ідей, образів, зразків, який плине через кордони. Вони просто долають будь-які перепони (Інтернет, супутникове ТБ, мультинаціональна реклама тощо).

По-друге, глобальна культура — це певна загроза “усереднення”, гомогенізації, стандартизації, тоді як локальне акцентує на специфічному, особливому, прив’язаному до конкретного місця, такому, що автентичне певному способу життя.

Отже, найсуттєвішим видається те, що під

тиском глобальної масової комунікації культурна диференціація змінює своє обличчя. В контексті глобалізаційних процесів вона становить не просто синдром культурних відмінностей, а організацію культурних різноманітностей, котра покликана стимулювати розвиток людського світу в цілому. Найбільш точно таке явище визначається поняттям “гібридизація”, що означає змішування культурних змістів, які відірвалися від основних контекстів свого початкового прояву, змішування елементів різних культур, які належать різним суспільствам або перебувають у межах одного суспільства.

Таким чином, немає опозиції глобального і локального. Вони взаємопов’язані та зумовлені, породжують спільну динаміку культурного розвитку. Очевидно, що глобалізація є великомасштабним, макросоціологічним процесом, але специфікація його відбувається у локальному масштабі. Глобальне — проявляється в певній локальності, тоді як остання визначається загальним дискурсом глобалізації у спеціалізованій виокремленості. Поняття “глокалізація” найкращим чином “охоплює” цю двоєдиність. Глокалізація — це “глобальна перспектива, накреслена в локальних умовах”, або ж “спосіб, у який товари, послуги й реклама створюються для диференційованих локальних ринків”. Вони завжди відмінні, модифіковані. Наприклад, транснаціональні фірми виробляють продукцію для специфікованих груп споживачів різних країн, підлаштовуючись під місцеві смаки. Так, Кока-кола однакова у Європі й у Африці, проте презентується і рекламується по-різному.

Крім того, виробі глобальної культури по-різному діятимуть тому, що різним є спосіб, у який споживачі глобальних медіа роблять свій культурно спеціалізований вибір зразків, образів, метафор. Так, відомо, що “мільні опери” знаходять різні інтерпретації в різних регіонах світу, ті самі сюжетні лінії отримують різне витлумачення у різних країнах. Іноді навіть важко передбачити, як сприймуть той чи той поворот подій на телеекрані.

Глокалізація означає також, що локальна культурна продукція виробляється для досягнення глобального ринку. Насамперед це стосується виробів традиційних промислів для

іноземних туристів. Відомі приклади, коли відбувалося поновлення призабутих “фольклорних” виробництв, орієнтованих на міжнародний попит. Завдяки цьому маргінальні меншини виходять на міжнародний ринок, а локальні культури стають модними. Так, гуцульські мотиви “диких танців” української співачки Руслани знайшли відгук у європейської публіки. Дедалі частіше зразки традиційної, народної культури поширюються, стають популярними, глобально відомими через світові медіа.

Висновки. Таким чином, глобальне й локальне у світовому культурному процесі, суперечливо взаємодіючи й взаємовпливаючи, сплітаються у спільному русі людського розвитку.

Видається важливим, щоб глобалізація культури не призводила до маргіналізації й придушення того, що вважається не-західним, тобто не може ототожнюватися з універсальним, сучасним, просунутим тощо. Уникнути хибного протиставлення плюралістичного, толерантного, ліберального Заходу догматичному, фундаменталістському, традиціоналістському Сходу (решті). В цьому разі може виявитися корисним постмодерністське гасло “поваги до інакшості”, визнання відносності, частковості будь-яких висновків і узагальнень.

Інтерпретації завжди багатозначні, завжди можна знайти чимало поглядів на певні історичні події чи способи життя, навести аргументи на користь тієї чи тієї оцінки, завжди буде місце для неостаточності, корекції позицій. Так постає нагальність діалогу. Отже, діалоговість має стати головним принципом

і метою культурної політики за умов постмодерної культурної глобалізації. Необхідно враховувати нову структуру відчуттів, стилів життя, гібридні ідентичності, які притаманні сучасній людині, адже вона тепер може жити одночасно немовби в різних світах, соціокультурних полях, виконувати різні соціальні ролі, дотримуватись різних орієнтацій. Багато додає у наше життя транснаціональний та інтеркультурний обмін, який уже не потребує державного чи ще якогось санкціонування.

Не зменшується актуальність підтримки інтегрованої національної культури, пошуку нових форм для цього. Зокрема, видається перспективним розвиток гібридних форм сучасних культурних продуктів, заслуговує на увагу транскультурна співпраця, міжнародний культурний обмін тощо.

У концепції “нового космополітичного реалізму” У. Бека цінності живого розмаїття національних культурних здобутків поєднуються із космополітичним “здоровим глуздом, який охоплює значні маси людські спільноти і сприяє тому, щоб надати сенсу безладному нібито розвитку”. Як аргументує У. Бек, “космополітичний погляд поєднує повагу до культурної інакшості з турботою про виживання кожного індивіда. Інакше кажучи, космополітизм — це наступна велика ідея, яка приходить на зміну націоналізму, комунізму, соціалізму, неолібералізму, що вичерпали себе, і ця ідея могла б уможливити неймовірне — щоб людство пережило XXI століття без повернення до варварства” [2, 32]. Цей висновок має стати відправним для витлумачення сучасних соціокультурних процесів часів глобалізації.

Література:

1. *Бауман З.* Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / З. Бауман; за наук. ред. М. Винницького. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 109 с.
2. *Бек У.* Влада і контрвлада у добу глобалізації / У. Бек. – К.: Ніка-Центр, 2011. – 408 с.
3. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 400 с.
4. *Іонин Л. Г.* Апдейт консерватизма / Леонид Іонин. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 304 с.
5. *Леш С.* Соціологія постмодернізму / Скот Леш. – Львів: Кальварія, 2003. – 344 с.
6. *Танчер В.* Виклики соціології XXI століття: глобалізація, посткласицизм, постмодернізм / В. Танчер // Соціологічна теорія: традиції та сучасність. – К.: ІС НАНУ, 2007. – 363 с. – С. 50–69.
7. *Цимбал Т.* Соціологія становлення нового соціального порядку / Тарас Цимбал // У. Бек. Влада і контрвлада у добу глобалізації. – К.: Ніка-Центр, 2011. – С. 9–24.
8. *Bauman Z.* Society Under Siege / Z. Bauman. – L.: Routledge, 2003. – 256 с.
9. *Giddens A.* The Consequence of Modernity / A. Giddens. – Stanford: Stanford Un. Press, 1990. – 210 с.
10. *Featherstone M.* Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity / M. Featherstone (ed). – L.: SAGE, 1990.
11. *Nash K.* Global Culture: Globalization as Postmodernization / K. Nash // Contemporary Political Sociology. – Oxford: Blackwell Pub., 2002. – 309 p.